

„Biztonság, Védelem, Tudomány”

**Védelmi tanulmányokat folytató hallgatók és
a témában oktatók tudományos fóruma**

Pál Gabriella

NKE HHK

pal.gabriella@zoldorom.hu

Környezettudatosságra nevelés napjainkban

2013.

"Figyelembe kell vennünk, hogy tevékenységünk milyen hatással lehet környezetünkre, és a körülöttünk élőkre. Néha nehéz tisztán látni ebben a kérdésben, de az bizonyos, hogy mi vagyunk az egyetlen faj, amelynek hatalmában áll elpusztítani ezt a bolygót. A rovarok és madarak nem képesek ilyesmire, és más emlősök sem. De ha képesek vagyunk elpusztítani a bolygónkat, akkor arra is képesek vagyunk, hogy megmentjük. Úgy hiszem, ez elsődleges feladataink közé tartozik."

Öszentsége, a XIV. Dalai Láma

1. Bevezetés

Bevezető¹

A környezettudatosságra nevelés napjaink egyik legfontosabb célkitűzése, feladata. Az adott pillanatra, a jövőbe tekintve, és a Földünkre nézve elengedhetetlen. A felnőttek tudatformálása, környezettudatos magatartásuk kialakítása már igen nehéz, ezért ezt gyermekkorban kell kezdeni. Felmerül a kérdés, hogy hol tartunk ezzel napjainkban? A választásom azért esett erre a témára, mert a környezettudatos élet már gyerekkorom óta foglalkoztatott, és most, egy ideje lehetőségem van ezzel foglalkozni.

Célkitűzések

Dolgozatomban személyes élményanyagokat dolgozok fel. A célom az, hogy minél szélesebb körben megismertessem az emberekkel a környezettudatos élet lehetőségeit, megvizsgáljam a környezeti nevelés szerepét, jelentőségét.

Vizsgálom a fenntartható fejlődést biztosító életszemlélet kialakításának elemeit.

Tanulmányomban, időrendi sorrendben, elsőként a játékos környezeti nevelést mutatom be 6-18 éves korosztályon keresztül, egy konkrét példa elemzésével. Ezt követően, másodikként, egy felnőtteknek szóló környezeti nevelő projektet mutatok be. Harmadikként pedig egy országos környezeti nevelő projektet mutatok be, aminek része egy óvodásoknak szóló mesejáték.

Módszerek

A dolgozat célkitűzéseinek megvalósítása érdekében elemeztem a téma irodalmi anyagát, szakemberekkel folytattam beszélgetéseket, és beépítettem a saját tapasztalatomat e téren.

¹ A cikk a szerző 2012. évi őszi ITDK-n, és a 2013. évi OTDK-n előadott anyaga.

1. 1 Környezeti nevelés

„A környezeti nevelés az emberek kezébe „eszközöket” kíván adni, amelyekkel a környezeti problémákat legalább részben orvosolhatják, ezáltal saját életminőségükön is javíthatnak. Olyan eszközöket, amelyek lehetővé teszik, hogy otthonunkat, a Földet a természeti környezetünket rendbe hozzuk és megóvjuk, hogy nyugodtan maradhassunk, fejlődhessünk ezen a bolygón. A környezeti nevelés kultúrára, világrépre és életmódra nevelés. Információkat, motivációt, értéket közvetít, de elsősorban azt a szerepvállalást erősíti, ami szükséges a természeti erőforrások hatékony felhasználásához, a felelősségvállalást a környezet állapotának megőrzéséért. A környezeti nevelés célkitűzései a világon mindenhol hasonlóak: őrizzük meg, és javítsuk a környezet állapotát, előzzük meg a jövőbeli környezeti problémákat. Tudatosítja a problémákat, felismerteti a saját, személyes értékeket, segít a tanulók önértékelésében és hozzájárul a környezeti problémákkal szembeni felelősség kialakításához. Minden embernek segít a másik egyénileg változó értékrendjének elfogadásában és arra törekszik, hogy az emberek közti konfliktusok megoldása, megelőzése a környezet értékeivel összhangban valósuljon meg.”²

1.2 A környezeti nevelés fogalma

„Az iskolai környezeti nevelés az a pedagógiai folyamat, melynek során a gyerekeket felkészítjük környezetük megismerésére, tapasztalataik feldolgozására, valamint az élő és élettelen természet érdekeit is figyelembe vevő cselekvésre. Ezért a környezeti nevelés:

- megfelelően stabil és megújulásra képes érzelmi kapcsolatot alapoz és erősít meg az élő ill. élettelen környezettel;
- kifejleszti a szándékot és képességet a környezet aktív megismerésére;
- felkelti az igényt, képessé tesz:
 - a környezet változásainak, jelzéseinek felfogására;
 - összefüggő rendszerben történő értelmezésére; a rendszerben felismerhető kapcsolatok megértésére;
 - a problémák megkeresésére, okainak megértésére;

² Kiss Ferenc – Zsiros Anita: *A környezeti neveléstől a globális nevelésig Oktatási segédanyag 2006.*

- kritikai és kreatív gondolkodás kialakítására, és ezáltal a lehetséges megoldások megkeresésére;
- az egyéni és közösségi döntések felelősségének megértésére, vállalására környezeti kérdésekben;
- a környezet érdekeit figyelembe vevő cselekvésre.”³ (KöNKomP, 2004)

„A környezeti nevelés olyan értékek felismerésének és olyan fogalmak meghatározásának folyamata, amelyek segítenek az ember és kultúrája, valamint az őt körülvevő biofizikai környezet sokrétű kapcsolatának megértéséhez és értékeléséhez szükséges készségek és hozzáállás kifejlesztésében. A környezeti nevelés hatást gyakorol a környezet minőségét érintő döntéshozatalra, személyiségformálásra és egy széles értelemben vett viselkedésmód kialakítására.”⁴ (IUCN, 1970)

1.3 A fenntarthatóságot szolgáló oktatás szükségessége

„A "fenntarthatóság" és a „fenntartható fejlődés” fogalma néhány évtizede jelent meg a bolygónk jövőjéért felelősséget érző nemzetközi kutatócsoportok munkája nyomán, és a fenntarthatóságot veszélyeztető problémák feltárásával, megismerésével párhuzamosan értékelődött fel a fenntarthatóságot támogató oktatás, tanulás szerepe. Az 1992-ben, Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Világtalálkozón többek között elfogadták a „Feladatok a XXI. századra” című dokumentumot, melynek 36. fejezete az oktatás, a társadalmi tudatosság és a képzés területén határoz meg teendőket ahhoz, hogy a földi rendszert fenntartható módon lakjuk be.”⁵

Ez a téma Európában már évtizedekkel ezelőtt napirenden volt, sok erőt, eszközt fordítanak rá jelenleg is. Hol tart ez a folyamat nálunk?

³ Czippan Katalin-Victor András- Mathias Anna. szerk. *Segédlet az iskolák környezeti nevelési programjának elkészítéséhez. Oktatási Minisztérium. Budapest. 2004.*

⁴ Czippan Katalin-Victor András- Mathias Anna. szerk. *Segédlet az iskolák környezeti nevelési programjának elkészítéséhez. Oktatási Minisztérium. Budapest. 2004.*

⁵ Czippan Katalin - Kraiciné Szokoló Mária: *Fenntartható fogyasztás a nem-formális és az informális tanulás világában in Corvinus Egyetem által vezetett, „Fenntartható fogyasztás, termelés és kommunikáció” című projekt kutatóinak tanulmányaiból. Budapest. 2011.*

1.4 A környezeti nevelés megjelenése Magyarországon

„Annak ellenére, hogy a környezeti nevelés fontosabb irányelveit, céljait már az 1970-es és 80-as években kidolgozták, Magyarországon csupán a 90-es évek derekán születtek meg azok a jogi szabályok, határozatok, melyek a környezeti nevelésnek törvényes keretet biztosítanak.

Ezek a következők:

- 1995. évi LIII. tv. A környezet védelmének általános szabályairól 54§. 1. cikkelye, mely rögzíti, hogy *„minden állampolgárnak joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére.”* A törvény a továbbiakban rendelkezik arról, hogy a környezeti nevelés iskolarendszeren belüli és azon kívüli formáiban elsősorban állami és önkormányzati feladat.
- 1996. LIII. tv. A természet védelméről, amely szerint minden oktatási intézményben kell folytania környezeti nevelésnek.
- Köznevelési tv.(79/1993) és módosításai (62/1996, 44-45.§) alapján a helyi tantervben és pedagógiai programban kell, hogy szerepeljen a környezeti nevelés.
- 1997/83-as Országgyűlési Határozata a nemzeti környezetvédelmi programról (és a 2031/1998 kormányhatározat az intézkedési tervről), amely szerint ki kell dolgozni a nemzeti környezeti nevelési programot.
- 17/2004. (V. 20.) OM rendelet a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről, valamint egyes oktatási jogszabályok módosításáról.

Ezek mellett meg kell említenünk még néhány, a környezeti nevelést meghatározó fontosabb dokumentumot:

- Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- Nemzeti Környezetvédelmi Program
- Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia
- Nemzeti Környezet-egészségügyi Akció Program

Ezek a dokumentumok tartalmazzák környezeti nevelésre vonatkozó fejezeteket, meghatározva a környezeti nevelés célját, eszközeit, értéktartalmát, elsődleges szempontjait.”⁶

1. 5 A környezeti nevelés célja

A Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia szerint: „A Stratégia legfontosabb alapelve, hogy a környezet is, és a nevelés is minden embert érint. A környezet alatt komplex módon a természeti, mesterséges (alkotott) és társadalmi környezetet értjük. Ezek – és az ezekkel kapcsolatos kérdések – egymástól elválaszthatatlanok. Egyikük javulásához legtöbbször a többi javulása is szükséges, illetve ezzel együtt jár. A nevelés nem csak intézményi nevelést jelent, hanem a bölcsőtől a sírig tartó ismeretközlési és szemléletformálási folyamatot is. A környezeti nevelés célja – a tudatformálás – a társadalmi környezet olyan javítása, amely nélkül ma már nem képzelhető el a másik kettőben érdemi változás, nem létezhet fenntartható élet.”⁷

Amennyiben elfogadjuk ezt a gondolatsort, úgy látható, hogy rengeteg feladat és szemléletváltás szükséges hozzá. Ez jól felfogott érdekünk, és a következő nemzedékek miatt kötelességünk is.

„A fenntarthatóságra való felkészítés egész életen át tartó tanulási és szocializációs folyamat, amely tájékozott és tevékeny állampolgárokat nevel, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és etikusán felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni vagy közös döntéseikért, tetteikért. Ezek az intézkedések biztosítják az egészséges környezetet és a hatékony gazdaságot a jövő számára.”⁸

„A fenntartható fejlődés olyan gondolkodásmód kialakítását igényli a környezeti nevelés minden szereplőjétől – a társadalom minden tagjától -, amely képes a világ kihívásait rendszerben szemlélni, és azokra választ adni úgy, hogy nem szül újabb ellentéteket az ember és a természet között.”⁹

⁶ Kiss Ferenc – Zsiros Anita: *A környezeti neveléstől a globális nevelésig Oktatási segédanyag 2006.*

⁷ *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia 2003/2009*

⁸ *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia 2003/2009*

⁹ *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia 2003/2009*

2. A környezeti nevelés a gyakorlatban

2.1 Környezeti nevelés egyesületek által

Ebben a részben bemutatok néhány példát a hazai nevelési fórumokra.

Magyar Környezeti Nevelő Egyesület Green Sweden¹⁰

„A hazánkban működő svéd cégek gondoltak egy nagyot, s kitalálták a Green Sweden programot, hogy bemutassák, hogyan működnek a fenntarthatóság filozófiáját valló gazdasági vállalkozások. Ennek a programnak részeként a fővárosi önkormányzattal együttműködve egy ökojátsszóteret is készítenek a Margitszigeten, valamint egy környezeti nevelést segítő brossúra kiadását is támogatják. Egyesületünket Böddi Márta, a Svéd Kereskedelmi Kirendeltség munkatársa kereste meg, hogy legyünk szakmai partnerek a megvalósításban. Izgalmas kihívás, érdekes munka sok tanulással... Hónapokon keresztül dolgoztunk együtt, hogy elkészüljön a sokféle szempontnak megfelelő, kivitelezhető, játszótérre tervezett környezeti nevelési feladatsorunk, mely a margitszigeti környezethez igazodik. Jelenleg már a svéd játszótérkészítő cégnél vannak a tervek, s szeptember végén már a játszótér átadásán is túl leszünk. Terveik szerint a környezeti nevelési brossúrárt vidéki iskolákba juttatják majd el, mely iskola, otthon, szabadidő témakörben hasznos tippeket, tanácsokat, praktikus dolgokat, hiteket/tévhiteteket, érdekességeket, rejtvényeket tartalmaz majd a fenntartható élet különböző területein.”

Humusz Szövetség Nulla hulladék¹¹

„A nulla hulladék nem technológiai megoldás, hanem szemléletmód. A Nulla Hulladék célja, hogy a lineáris gazdasági rendszerben megtermelt hulladékmennyiségét redukáljuk, felismerjük benne a nyersanyagot, és felfedezzük a hulladékmentes vásárlás és életmód szépségeit. A Nulla Hulladék bevezetéséhez teljes fogalmi és paradigmaváltásra van szükség.

¹⁰ <http://mkne.hu/projektek.php?projekt=19>

¹¹ <http://www.humusz.hu/nullahulladek/civilek/nulla-hulladek-elmeirol/4629>

Évek óta bizonygatjuk, hogy a szelektálás bevezetése önmagában nem elegendő. Sokkal több a tennivaló annál, mint hogy a szemetet "eltérítsük" a lerakóktól. A hasznosítás is kevés! Fogynak a nyersanyagok és a természetes élőhelyek, elszennyeztük a levegőt, a talajt, a vizeket, megszűnt a helyi közösségek önellátása. A hulladékkezelés sem választható el ezektől a problémáktól, nem lehet a rendszerből kiragadva „megoldani”. Az év végén jelentkező begyűjtési/hasznosítási válság már sokak szemét felnyitotta: megelőzés nélkül nincs igazi megoldás a hulladékgazdálkodásban. Igen. Nulla hulladék. Ennek megvalósítására kell felhasználnunk a kreativitásunkat, a szakértelmünket, a forrásainkat, a közösségek erejét. Nagy kihívás ez, hiszen a jelenlegi rendszer (termelési, kereskedelmi, fogyasztói, hulladékkezelő, stb.) struktúrái éppen egy ezzel ellenkező irányú folyamatot erősítenek. Ezt szoktuk meg, ehhez építettünk ki drága infrastruktúrát, erre költöttünk sok-sok pénzt, számtalan ember megélhetését ez a rendszer biztosítja. De ugyanez a rendszer teszi az emberek többségét kiszolgáltatottá gazdaságilag, társadalmilag és környezeti szempontból is. A nulla hulladék célkitűzés tehát nemcsak környezeti, hanem társadalmi szempontból is fontos új megközelítés, ezért nemcsak a hulladékgazdálkodók feladata erről gondolkodni. A tervezésbe a társadalom számos csoportját be kell, be lehet vonni.”

Környezettudatos vásárlás

Készítette: ÖKO-Pack Kft.

Zöld Fiatalok Egyesülete Magdi - ZöFi a Józsefvárosban¹²

„A ZÖFI 2008-ban nyitotta meg új irodáját és autonóm alkotóházát Budapest VIII. kerületének egyik legszegényebb területén, a Karácsony Sándor utca 22.-ben. A ZÖFI rendszeres programjai, klubélete és oktatási programja mellett egy új, kimondottan a Józsefváros és annak Magdolna-negyedének sajátosságaira reflektáló, a társadalmi kommunikációt elősegítő programot kezdeményez. Ennek kidolgozásában épít eddigi kommunikációs tapasztalataira, illetve hasznosítja korábbi tevékenységeiből adódó területi és országos szintű kapcsolathálóját és kommunikációs csatornáit. A program célja a társadalmi párbeszéd élénkítése, a civil érdekvédelem erősítése a területen, a lakosság aktivizálása. E mellett az Információs iroda és az oktatási programok népszerűsítik a környezettudatos gondolkodást. A program hozzájárul a szegregált terület és hátrányos helyzetű lakosainak társadalmi integrációjához.”

2.2 Hazai sikeres környezetvédelmi nevelési projektek

2.2.1 Hulladékkör projekt

A Hulladékkör projekt életre hívása és létrejötte:

A Hulladékkör projektet az Iparfejlesztési Közalapítvány 2010-ben indította útjára: "Hulladékkör - hulladékgazdálkodásról szóló információs körút a közép-dunántúli régióban"¹³ címmel. A cél az volt, hogy egyrészt a fiatalokat, másrészt a teljes lakosságot megismertessék azzal, hogyan lehet fenntarthatóbban kezelni a hulladékainkat, és az életüket.

¹² <http://zofi.hu/projektek/magdi>

¹³ http://hulladekkor.hu/site/az_elozmenyekrol

„A Hulladékkör 2 projekttel az Iparfejlesztési Közalapítvány a fenntartható fejlődés jelentőségét, ezen belül is a hulladékgazdálkodási ismeretek bővítését és gyakorlatban történő alkalmazását hangsúlyozza – mégpedig interaktív módon, a projektet a magyarországi iskolák és diákjaik, tanáraik figyelmébe ajánlva.”¹⁴

„A Hulladékkör 1 iskolásoknak szóló rendezvénysorozata rávilágított arra, hogy a 18 év alatti korosztály környezeti szemléletét milyen eredményesen lehet befolyásolni. Nem kell „több” hozzá, mint egy meghatározó élmény, amely során a gyermek, a fiatal tartalmas, informatív és elgondolkodtató üzeneteket kap. A Hulladékkör 2 ezért már csak a projekt legeredményesebb területére fókuszál: az iskolások interaktív, direkt módon történő megszólítására. A Hulladékkör 1 lebonyolítása során a kiállítás és a játszóház könyvelhette el a legnagyobb sikert; a Hulladékkör 2 ezért a rendezvénysorozatot országos szintre terjeszti ki.”¹⁵

Ez azért is fontos, mert tapasztalataik szerint: „nem csupán a szülők befolyásolják gyermekeik környezeti szemléletét – a „csemeték” is hazaviszik a fenntarthatósági ötleteket a „nagyoknak”!”¹⁶

A projekt célja:

A Hulladékkör azt tűzte ki célul, hogy felhívja a figyelmét a lakosságnak arra, hogy mennyire fontos és elengedhetetlen a lakossági hulladék megfelelő kezelése. A kiállítás és játszóház bemutatja a lakossági hulladék-megelőzés és hulladékgazdálkodás folyamatait. Emellett pedig látható és megismerhető a hulladék útja, ipari feldolgozása, kezelése, és újrahasznosítása.

Ebben a projektben játszóházi animátorként segítettem a felnövekvő nemzedéknek abban, hogy ezentúl minél környezettudatosabban éljenek.

¹⁴ http://hulladekkor.hu/site/a_projektrol

¹⁵ http://hulladekkor.hu/site/a_projektrol

¹⁶ http://hulladekkor.hu/site/a_projektrol

A kiállítás bemutatása:

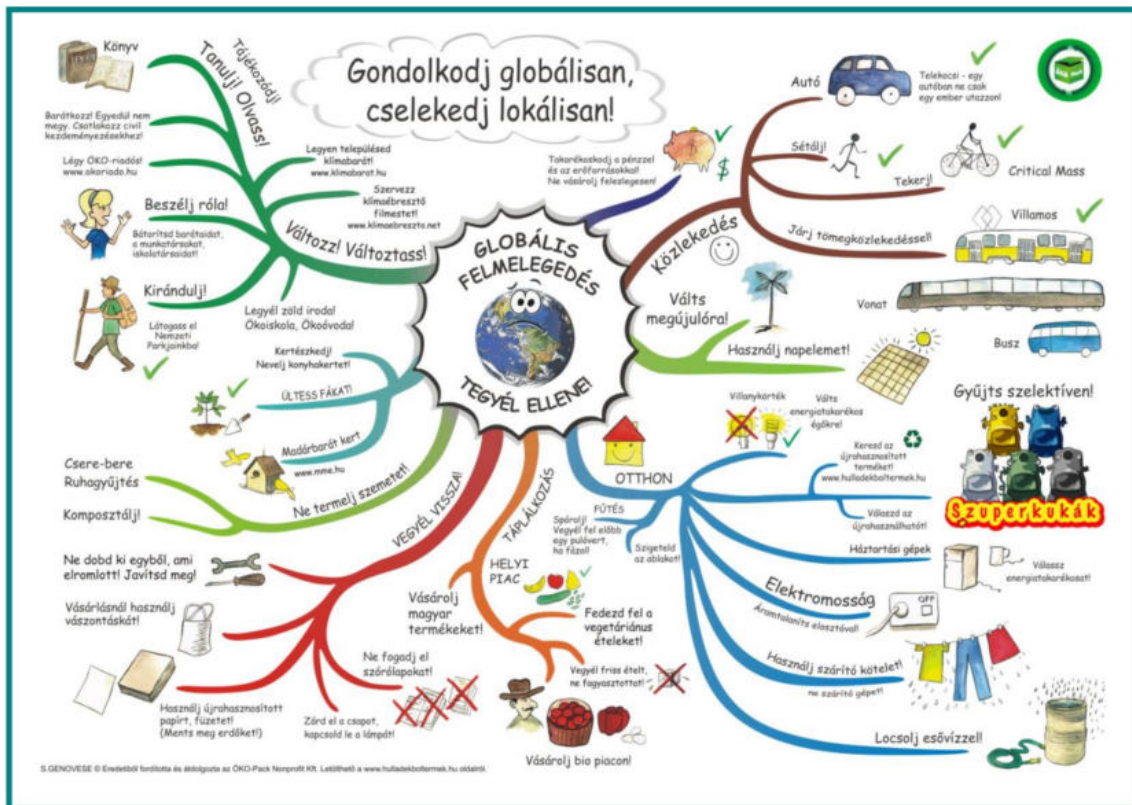
A kiállítás, az ÖKO-Pack Kft. „Hulladékból termék kiállítás” elnevezésű kiállítása, amely rendszerezve, és összefüggően mutatja be a hulladékgazdálkodási folyamatokat. Emellett hasznos tanácsokat, ötleteket, ismereteket ad a megtekintőknek.

A játszóház bemutatása:

A játszóházba óránkénti bontásban érkeznek a kisebbek és a nagyobbak 6-18 éves korig. A játékok a korosztályok „tudásának” megfelelően van kialakítva. Az egyik korosztály az általános iskola alsó tagozata, 1.-4. osztályos tanulók; a másik korosztály pedig az általános iskola felső tagozata, az 5.-8. osztályos tanulók, és a középiskola 9.-12.-ik osztályig.

Az egyes osztályok öt csoportba bontva játszanak a korosztályuknak megfelelő játékkal. Az öt csapat az öt játékállomáson játszik az egy órás intervallumban, a mind az öt játékállomást végigjárva.

A játszóház egyik játéka a Klímamentő tábla, ami nagyon jól mutatja, hogy hogyan tudnánk mindannyian környezettudatosabban élni.

Klímamentő tábla

Készítette: ÖKO-Pack Kft.

A játszóház értékelése:

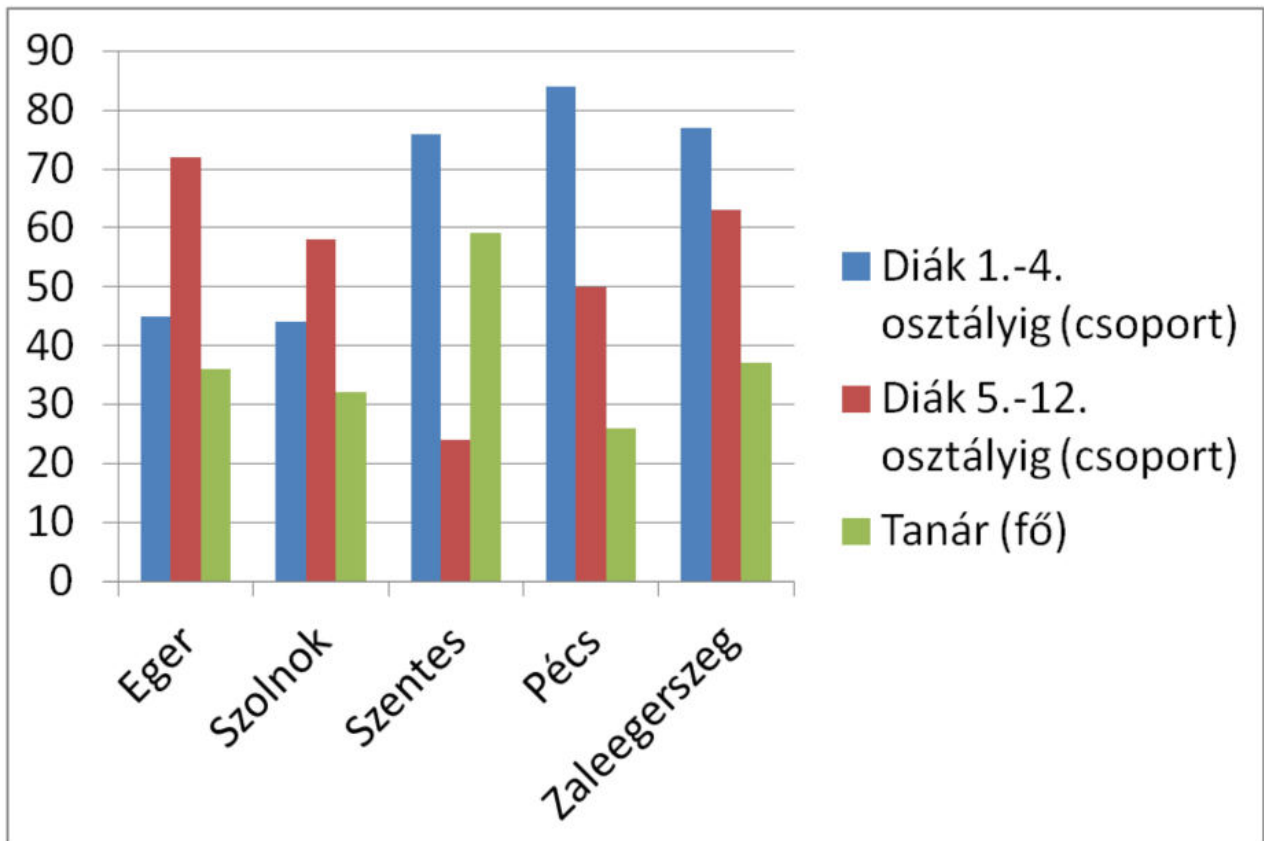
Az értékelések az alábbiak szerint történtek. Minden - az egyes korosztályokban lévő - csoport kapott egy, a korosztályának megfelelő játékokat „tartalmazó” értékelő kérdőívet.

A kérdőíveken a játszóház és a játékok 1-5-ig értékelendők. A játszóház hasznosság, a játékok hasznosság, szórakoztató, és érdekes szempontból. A játékv fennmaradó részén pedig a kérdésekre adott szöveges válasz kerül kiértékelésre. Kérdőíveket nem csak a diákok, hanem az őket kísérő tanárok is kaptak. Ezen kérdőívek is kiértékelésre kerültek.

A kiállítások és a játszóházak az ország öt régiójában, 2011. szeptemberétől 2012. áprilisáig zajlottak a következő helyszíneken és időpontokban:

- Észak-Magyarország/Eger – 2011. október 24-28.
- Észak-Alföld/Szolnok – 2011. november 28. – december 2.
- Dél-Alföld/Szentes – 2012. január 9-13.
- Dél-Dunántúl/Pécs – 2012. február 13-17.

• Nyugat-Dunántúl/Zalaegerszeg – 2012. március 5-9.

A Hulladékkör 2 projekt résztvevőinek alakulása

Készítette: Pál Gabriella

Az projekt egyik helyszínénél - Szolnok - elsőként a diákok által kitöltött kérdőívek eredményeit ismertetem, majd ezt követően a tanárokét.

Gyerekek az Életünk lábnyoma játék közben/Készítette: ÖKO-Pack Kft.

Észak-Alföld/Szolnok:

1-4. osztályosok: 213 fő, 9 osztály, 44 csoport

5-14. osztályosok: 338 fő, 18 osztály, 58 csoport

Hatásvizsgálat

A játszóház és a kiállítás hatásának értékelése a tanulók visszajelzései szerint

1-4 osztály (9 osztály, 44 csoport) a korosztályos sajátosságoknál fogva kevesebb általános leírással és konkrét példákkal válaszoltak, mint az idősebbek. Arra a kérdésre, hogy mi az, amit eddig nem tudtak, de fontosnak tartják, a szelektív gyűjtésre vonatkozóan leírták, hogy megtanulták, hogy sokféle hulladék van, és abból mit hova kell dobni, mit lehet külön gyűjteni (12). Külön megemlítették, hogy vannak veszélyes hulladékok, ezek közül külön megemlítették a festéket (5) és az olajt, elemet, higanyos hőmérőt. A komposztálást öt, az életünk lábnyomát négy csoport nevezte meg.

Konkrétumok, amiket fontosnak tartottak megemlíteni: megtanultuk, hogy a komposztba lehet már tojástartót is tenni, zsiros csont nem jól komposztálható, komposztálható a levél, összeaprított faág. Amit megpuccolunk krumplit, elültethetjük, és akkor újra nő. Van használt ruhagyűjtés, és ha szórólapot osztanak, az is káros.

Arra a kérdésre, hogy mit fognak másképp csinálni a játszóház és kiállítás után, tizenhárom csoport írta valamilyen formában, hogy mostantól szelektíven gyűjti a szemetet, három

mondta, hogy komposztálni fog, négy csoport pedig jelezte, hogy eddig is komposztáltak, szelektíven gyűjtöttek tehát semmi nem fog változni.

Néhány életmód-váltásra utaló terv: sportolni fogok, nem mindig tévét nézni és a számítógép előtt ülni, megmondom apunak, a festéket hova kell vinni; a papír másik oldalára is rajzolunk, nem dobjuk ki rögtön, kádban fürdés helyett zuhanyozni fogunk ezentúl; vízzel spórolunk, árammal spórolunk. A csúzli szórakoztató voltát az is mutatja, hogy hárman is jelezték, hogy készítenek otthon csúzlit.

Gyerekek a Csúzli játék közben/Készítette: ÖKO-Pack Kft.

Az **5-12. osztályos diákok** (18 osztály, 58 csoport) arra a kérdésre, hogy mit nem tudtak eddig, de fontosnak tartják, a következő válaszokat adták: négy csoport az újrahasznosítás menetét általában fontosnak tartotta, konkrét elemként a műanyagot és az üveget említették, a szelektív gyűjtést általánosan két csoport írta, ezen belül veszélyes hulladékokat, a gyógyszergyűjtőt, és a komposztálást említették meg külön. A tudatos vásárlást kettő és a logók megismerését három csoport jelezte, hárman külön kiemelték a méltányos kereskedelem logót.

Ami konkrétan megragadt bennük: a komposztba nem rakhatunk sütőolajt, az elemben sav van, a tej tetrapack csomagolásban van, a tojástartót komposztálni lehet, a villanykörtét külön gyűjtőbe kell tenni. Arra a kérdésre, hogy mit fogtok másképp csinálni a játszóház és a kiállítás után tizenkét csoport írta, hogy szelektíven fogja gyűjteni a hulladékot, tizenegy csoport írta valamilyen formában, hogy tudatosan vagy okosan fog vásárolni, egy jelezte, hogy erre felhívja „anyu” figyelmét; négy pedig, hogy komposztálni fog. Egy-egy csoport

konkrét példát is említettek: figyelnek az energiatakarékosságra, papírtakarékosságra, egy csoport mondta, hogy összenyomja a műanyagot kidobás előtt. Két csoport pedig, hogy nem változott semmi, mert eddig is szelektíven gyűjtöttek.

A játszóház és a kiállítás hatásának értékelése a pedagógusok visszajelzései szerint

Természetesen a pedagógusok sokkal árnyaltabban, szakszerűbben fogalmazták meg a tanulási eredményeket. Válaszaik a következő csoportokba rendezhetők:

Az 1-4 osztályosok pedagógusai szerint a gyerekek bővültek, mélyültek a szelektív gyűjtéssel kapcsolatos ismereteik (5), használható ismereteket, gyakorlati tapasztalatot kaptak (4). A pedagógusok megemlítették, hogy szerintük a játékok motiválták a gyerekeket további tanulásra, szembesültek felelősségükkel környezetük iránt. Egy helyen az energiatakarékosságot külön kiemelték.

Az 5-12 évfolyamok tanárai szintén említették, hogy szerintük a szelektív gyűjtésről (4), tudatos vásárlásról (4) tanultak, nagyobb rálátást kaptak a problémákra, illetve a környezetvédelem fontosságának megértésére (2). Hasznosnak tartották, hogy a tanulók gyakorlati tanácsokat, ötleteket kaptak a mindennapi élethez. Megjelöltek olyan kompetenciákat, melyeket a játékok fejlesztettek, vagy igényeltek: együttműködés illetve csapatmunka (3), figyelem, koncentráció, összpontosítás a feladatra. Egy pedagógiai szempontból érdekes, fontos megállapítás összehozta azokat a gyerekeket is, akik egyébként nem szoktak együtt játszani az osztályban. Többen reményüket fejezték ki, hogy az itt tanultakat valóban tettek követik, és ennek érdekében a diákok a környezetüket is képesek befolyásolni.

Résztevői visszajelzések, vélemények, javaslatok

Összességében elmondható, hogy a kisebbek kevésbé kritikusak, 1-5-ig húzódó skálán átlagosan 4,78-ra értékelték az egyes játékállomások érdekességét, hasznosságát, szórakoztatóságát, valamint 4,9 pontra a teljes játszóházat. A „veszélyes hulladékhalak” játék leszorította a látványos csúzlit az első helyről. Közülük tizenöt csoport mondta, hogy jó volt, vagy semmit sem javasol. A csúzliról megoszlanak a vélemények négy csoport nehézként találta, de többen nagyon jónak, és nincs különbség aszerint, hogy hányadikos csoportok mondták.

Konkrét javaslatok a szervezőknek megfontolásra: legyen csúszda (mondjuk, legyen papírból vagy újrahasznosított műanyagból), játszhasznak csocsót a kicsik is, életnagyságú kukák és különböző hulladékok kirakva, és bele kelljen dobni; csúzli céltáblája nagyobb legyen, labdákat rúgni is lehessen, igazi hulladékot különválogatni, csúzlis játéknál a szemetet kéne bedobni a labda helyett, és egy érdekes vélemény: legyenek virágok a játszóházban.

A nagyobb korosztály (5-12. osztály) 4,67 pontra értékelte az egyes játékokat, és a játszóház hasznosságát 4,88 pontra. Mind a pontszámok, mind pedig a kérdésekre adott, kifejtett válaszok alapján a „tudatos vásárlók” játék bizonyult a legnépszerűbbnek. Közülük öt csoport szerint minden jó volt, ketten jelezték, hogy a totó kicsit unalmas volt, ketten mondták, hogy több időre lenne szükségük, a tudatos vásárlást két csoport is hasznosnak tartotta, egy tartami javaslat: legyen több szó a műanyagról és a papírról, és egy kívánság: jó lenne egy kis innivaló mindenkinek.

Az alsó tagozatosok pedagógusainak felsorolásában szinte minden játék szerepel valamilyen formában, a feladatok „játékosak és tevékenykedtetőek, a gyerekek mindent élveztek”, kiemelték, hogy a személyes tapasztalat-szerzése, az interaktivitás lekötötte a gyerekeket, „mindenhol csillogtak a szemek”. Külön megdicsérték az animátorok türelmét, kedvességét, ami az alsós korosztálynál különösen fontos, és elengedhetetlen. Az előzetes tájékoztatás megfelelő volt, és a kiküldött felkészülési anyag is. A szervezés és a tájékoztatás teljesen rendben volt. Nem nagyon tudtak olyan mondani, ami ne tetszett volna. Javaslatként megfogalmazták, hogy a hulladék totó kitöltését, értékelését minden látogatóval megcsináltatnák; mivel nem túl nagy helyet foglalnak el a foglalkoztató terek, ezért egy-egy egyeztetett napon az iskolákba is kitelepülhetne, talán így több gyerek vehetne részt. Lehetne "igazi" hulladékot szelektálni, illetve leírták azt, hogy jó lenne, ha nagyobb térben lehetne megszervezni ezt.

Az 5.-12. osztályosok (18 osztály, 58 csoport) pedagógusainak azok a játékok tetszettek leginkább, amelyek szerintük gyakorlati segítséget adtak a mindennapi élethez: 40%-uk külön kiemelte a tudatos vásárló és a klímamentő játékot, de többen említették általában a folyamatábrákat, nevesítve a hulladékpiramist, és a logópárosítót. Ezzel a véleményükkel teljesen összhangban van, hogy a hulladékcsocsót említették többen (20%), mint ami kevésbé tetszett. Javaslatként is inkább megerősítették a gyakorlatot, jó az internetes bejelentkezés, visszaigazolás, hasznos a kiküldött anyag, de a helyszíni munka még hasznosabb, szeretnék több ilyen programot. Egy pedagógus megjegyezte, hogy a diszlexiásoknak, még a játszóházban szereplő szövegek is hosszúak. Javasolták, hogy legyen hosszabb ideig látogatható a kiállítás.

A játszóház értékelések, tapasztalatok összegzése

A tapasztalatok azt mutatják, hogy van különbség az egyes régiók közt.

Én ezt főként abban látom, hogy amennyiben az egyes települési hulladékkezelő maga is környezeti nevel, sokkal könnyebb dolgunk volt. Ez Szolnok város.

A különbségeket globális, és lokális szinten is meg lehet mutatni. Értem ezalatt a régiókból érkezők, és a játszóháznak helyet adó város lakói között mutatkozó tudásbeli különbségeket.

Ez a tapasztalatokat látva a következők miatt mutatkozhat:

Mindenfajta nevelést, így a környezeti nevelési is csecsemőkortól kell elkezdni. Amennyiben a gyermek a családjában lát, elsajátít a környezettudatossággal kapcsolatos dolgokat, tovább fogja vinni. Amennyiben ez hiányzik, úgy, vagy magától ismeri fel ezen hiányosságot, és ennek szükségességét, vagy pedig egyáltalán nem foglalkozik vele. Azáltal is felismerheti a környezettudatos életvitel szükségességét, hogy valaki erre a környezetében felhívja a figyelmét pl. a gyermek tanítója/tanára, egy jó barát, vagy akár egy rokon.

Abban az esetben, ha otthonról „hozza a tudást” a gyermek játszóházba, könnyű dolgunk van, hiszen a legtöbb kérdésre tudni fogja a választ.

És amennyiben valamiről azidáig nem volt tudomása, figyelmesen végighallgatja, azt, aki az új információt elmondja neki. Ennek egyetlen oka az, hogy aki a környezetére figyel, másokra is figyel. Ha a gyermeket tanára indított ez a környezettudatos úton, szintén nagyon lelkes, az előző „típushoz” nagyon hasonlóan, és várja, hogy mi mindent tudhat meg játszóház keretében.

Legnehezebb dolgunk azokkal van, akiknek ez a terep teljesen új.

Itt is három „csoportra” oszthatók a gyerekek.

Az egyik csoport az, aki teljesen ellenáll minden kezdeményezésnek, nem hajlandó válaszolni, passzív, nem szól, pláne nem kérdez.

A másik csoport az óvatosan érdeklődő, akikben van annyi bátorság, érdeklődési vágy, hogy új dolgokat tanuljanak meg, ezért kérdeznek, érdeklődnek.

A harmadik csoportba tartoznak azok, akik a hallott információk hatására felbátorodnak, és egyre lelkesebben vetik bele magukat a játékba. Az ebbe a csoportba tartozók hangosan kérdeznek és hangosan válaszolnak, mondanak bármit, ami eszükbe jut. Általában ezek a gyerekek lesznek csapatuk szószólói.

A kiértékelésből is látszik mennyire hasznos ez kiállítás és játszóház, és mutatja, hogy mennyire szükségesek a hasonló projektek és játszóházak, ahol a résztvevők interaktívan tapasztalják és tanulják meg a környezettudatosabb élet lehetőségeit.

Reményeim szerint azt látva, hogy a Hulladékkör projekt folytatólagos, egy olyan játszóház is része vagy egésze lesz, amit az iskolákba ki lehet vinni, ott lehet hagyni. Lesz olyan hely minden intézményben, ahol a játszóház állandóan elérhető marad az iskolások számára, hogy az iskolában minden évfolyam és osztály akkor játszhasson vele, amikor csak kedve tartja, és lássa minden diák nap, mint nap, hogy mi mindent tehet ő maga egyes egyedül is a környezetéért. Hiszen bár „Egy fecske nem csinál nyarat!”, de a fecskének vannak barátai!

2.2.2 ÖkoKör – Háztartászöldítő program

Az ÖkoKörök életre hívása és létrejötte:

„Az ÖkoKörök egy globális kezdeményezés része: a program keretét jelentő EcoTeams programot a Global Action Plan International (GAP) nevű nemzetközi civil szervezet dolgozta ki és koordinálja világszerte 1990 óta. Mindmáig több mint húsz országban vezették be és fejlesztették tovább a skandináv államoktól az Egyesült Államokon, vagy épp Fehér-Oroszországon át Vietnámgig bezárólag. A program eddig több milliónyi embert mozgató meg és indított el a változás útján.”¹⁷

¹⁷ <http://okofitness.hu/okokorok>

Az ÖkoKörök célja:

„A kezdeményezés célja a háztartások „zöldítése”: a háztartások fenntarthatóbbá tétele környezeti terheik csökkentésével, illetve társadalmi részvételük és tudatosságuk fejlesztésével, gyakorlati segítségnyújtással. A hagyományos információs kampányokkal szemben a program a háztartások tagjainak szemlélet- és magatartásváltoztatására épít, amit hosszú távú és intenzív személyes kapcsolattartáson keresztül ér el.”¹⁸

„A programba bekapcsolódó résztvevők egyszerű módokon tehetik fenntarthatóbbá fogyasztási és életmódbeli szokásaikat, a változás eredményét (és egyúttal az egyéni cselekvés erejét) pedig közvetlenül tapasztalhatják meg. A nemzetközi tapasztalatok szerint a résztvevők a program végére átlagosan 43%-al kevesebb hulladékot dobtak a kukába, 12%-kal csökkentették energiafogyasztásukat és 21%-kal kevesebb vizet használtak.”¹⁹

Mit jelentenek az ÖkoKörök?

„Az ÖkoKörök a gyakorlatban kis munkacsoportokat, vagy ha úgy tetszik, „tanulóköröket” jelent. Lényege a kiscsoportos, nem utolsó sorban másoktól való, személyes élményeken keresztüli tanulás. Egy-egy kör öt-tíz résztvevőből áll, akik két-három hónapig járnak össze, hogy hétről-hétre különböző zöld fortélyokat tanuljanak meg, próbáljanak ki és gyakoroljanak be. A résztvevők minden találkozáson megbeszélik és együtt eldöntik, hogy mik azok az akciók, lépések, amiket szeretnének és képesek saját otthonukban, környezetükben megvalósítani, és erre milyen lehetőségeket látnak, ismernek. Ebben felkészített csoportvezetők, egy munkafüzet, nem utolsó sorban az Ökofitnesz ÖkoKörök számára fenntartott része segítik őket.”²⁰

Az ÖkoKörök magyarországi megjelenése:

„A Tudatos Vásárlók Egyesülete (TVE) 2010-ben kezdte el a módszertan hazai kipróbálását és adaptálását a Közép-Magyarországi Operatív Program támogatásával, a GAP munkatársainak aktív közreműködésével. Az adaptáció során négy budapesti csoport

¹⁸ <http://okofitnesz.hu/okokorok>

¹⁹ <http://okofitnesz.hu/okokorok>

²⁰ <http://okofitnesz.hu/okokorok>

bevonásával készült el a magyar nyelvű munkaanyag, amit az év második felében tizenkét ökokör tesztelt Budapesten, Gyálon és Vecsésen. A program a tesztszoportok munkájának lezárultával és tapasztalatainak kiértékelését követően 2011. februárjában mutatkozott be nyilvánosan a nagyközönség előtt - egyelőre Budapesten és Pest megyében.”²¹

„A Tudatos Vásárlók Egyesülete (TVE) 2010 és 2011 folyamán jó 250 háztartás bevonásával próbálta ki és dolgozta ki a nemzetközi szinten legjobb gyakorlatként számon tartott viselkedésváltoztatási program hazai változatát. A kezdeményezés hozta a várakozásokat: a résztvevő háztartások a program végére átlagosan 24%-al kevesebb élelmiszerhulladékot és 23%-al kevesebb vegyes háztartási hulladékot termeltek, 15%-al kevesebb villamos energiát, 31%-al kevesebb földgázt és 13%-al kevesebb vezetékes ivóvizet használtak, valamint jó 10%-al kevesebb vegyszert otthonaikban, mint korábban.”²²

„A Közép-Magyarországi Operatív Program támogatásával megvalósuló projekt részeként az egyesület három körben képzett ki összesen negyvenöt ökokör-vezetőt, akik az elmúlt másfél évben harminchét csoportot vezettek Budapest legkülönbözőbb részein és több Pest megyei településen – így Pilisborosjenőn, Pilisvörösváron, Érden, Gyálon, Nagykovácsiban, Tahitótfaluban és Vecsésen.”²³

„Az 5-8 fős ökokörök 2-3 hónapig jártak össze, 9-9 alkalommal találkozva – azaz a projekt során több mint 300 ökokör találkozóra került sor. A folyamat során a résztvevők az ÖkoKörök kézikönyv, s még inkább társaik segítségével hat kiemelt témát dolgoztak fel (fenntartható pénzhasználat, élelmiszerek, vegyi anyagok, energia, víz és hulladék), amelyekhez kapcsolódóan egyszerű, különösebb anyagi áldozatot nem igénylő, életmódjukba beépíthető, már heti szinten is látványos eredményeket produkáló vállalatokat tettek, amelyek jobb esetben a gyakorlás után rutinjukká is váltak. A résztvevők próbálkozásaik hatásairól mérések segítségével győződtek meg: életmódjuk legfontosabb jellemzőit (energia- és vízfogyasztás, az otthon tartott vegyi anyagok és a keletkező hulladékok mennyisége stb.) megmérték mind a program elején, mind végén. Így vált számszerűsíthetővé és ténylegesen láthatóvá, hogy már kis változtatásokkal is milyen nagy mértékű változások érhetőek el.”²⁴

²¹ <http://okofitness.hu/okokorok>

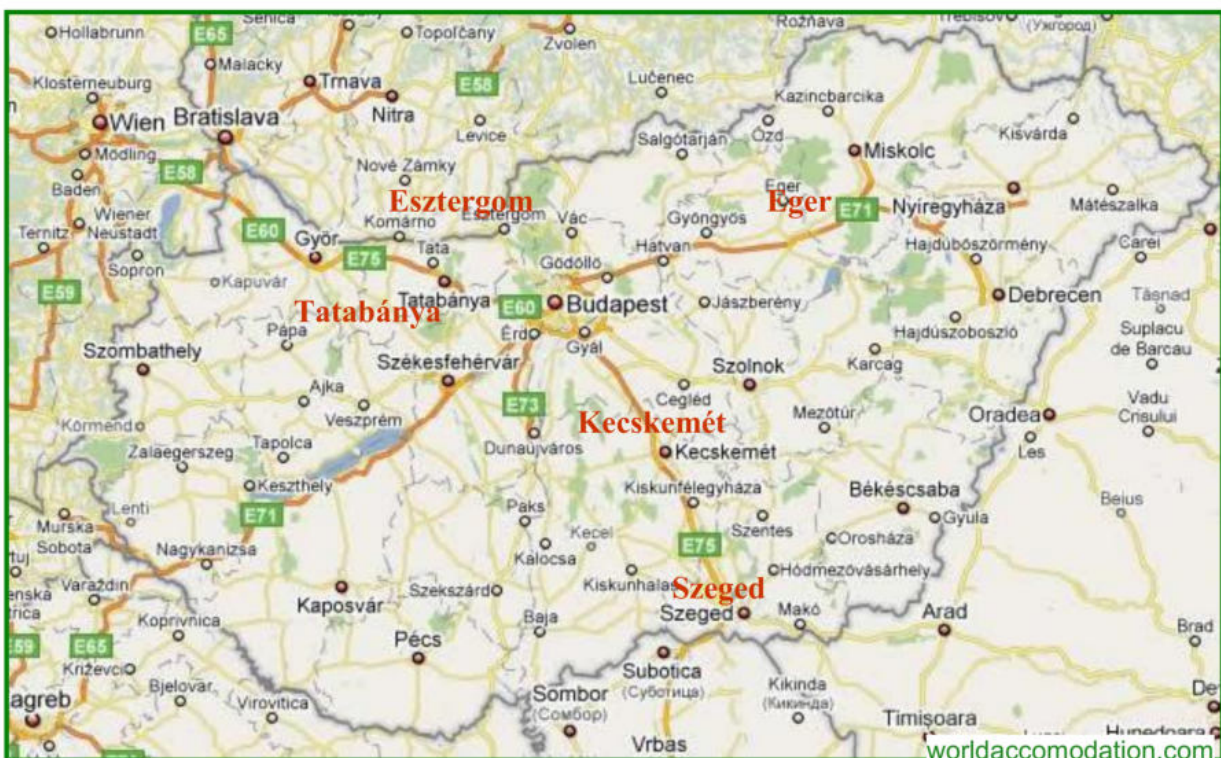
²² <http://tudatosvasarlo.hu/cikk/konnyed-es-siker-es-letmodzoldites-okokorokkal>

²³ <http://tudatosvasarlo.hu/cikk/konnyed-es-siker-es-letmodzoldites-okokorokkal>

²⁴ <http://tudatosvasarlo.hu/cikk/konnyed-es-siker-es-letmodzoldites-okokorokkal>

Az Ökokörök eddigi magyarországi eredményei:

„Az ÖkoKörök eddigi résztvevői háztartásonként átlagosan közel 600 liter vizet, 7 kilowattóra villamos áramot és 18 köbméter földgázt spóroltak meg, fél kilóval kevesebb élelmiszert dobtak a kukába, másfél kilóval kevesebb vegyes hulladékot termeltek heti szinten. Ezen túlmenően huszonegygyel csökkentették az otthon tartott vegyi készítmények számát, s bár a szelektív hulladékgyűjtésben már korábban is jeleskedtek, a program végére még így is ötre tudták növelni a szelektíven gyűjtött hulladékfajták számát a korábbi négyről.”²⁵

Az ÖkoKörök települései 2012-ben

Készítette: Pál Gabriella

Ezen eredményeken felbuzdulva, 2012-ben országos szinten is megjelent a projekt, melyben öt nagyváros - Esztergom, Kecskemét, Eger, Szeged, Tatabánya - és az őket körülvevő települések lakosai csatlakozhattak.

²⁵ <http://tudatosvasarlo.hu/cikk/konnyed-es-siker-es-letmodzoldites-okokorokkal>

Én az egyik ÖkoKör csoport vezetője voltam Esztergomban. Meglátásom szerint igenis szükség van erre és ehhez hasonló programokra, hiszen a felnőtt lakosság, ha másképp nem, a pénztárcáján keresztül motiválható.

A jelentkezéseket megfigyelve, a „zöld” irányba érdeklődők jelentkeztek ÖkoKörbe és lettek ÖkoKör tagok. Az ÖkoKör csoporttagok később lehetnek csoportvezetők és így nem csak családjuk, ismerőseik körében tudják továbbadni az ökokörükben tanultakat.

„Az ÖkoKör nem kész megoldásokat kínál, hanem saját lehetőségeid keretén belül mutatja meg az egyéni környezettudatos megoldásokat.”²⁶

Az ÖkoKöröm értékelése, tapasztalatok összegzése

Az én csoportom hat főből állt, a csoportban különböző korú, nemű és életkörülményű emberek vettek részt. Az egyetlen közös pont mindannyiukban, hogy a téma iránt érdeklődők. Évek óta kisebb-nagyobb mértékben környezettudatosan élnek. Bár csoporttagjaim már maguk is „zöldek” voltak, mégis az anyagi motiváció is segítette jelentkezésüket csoporttagnak. Tapasztalataim is alátámasztották meglátásomat.

ÖkoKör csoportom eredményei:

	ÖkoKör előtt/hét	ÖkoKör után/hét	Különbség	Csökkenés (%)
Energia / villany	662,7 kWh	615,7 kWh	47 kWh	7,1
Víz	19,43 m ³	16,46 m ³	2,97 m ³	15,3
Háztartási hulladék	37 kg	26,85 kg	10,15 kg	27,5

Csoporttagjaim 7,1 %-kal csökkentették az energia (villany) fogyasztásukat, 15,3 %-kal a vízfogyasztásukat és 27,5 %-kal a háztartási hulladékuk mennyiségét.

Emellett az ÖkoKört követően jobban odafigyelnek a már meglévő vegyszerek felhasználására, az újonnan vásároltak megválasztására és az autó használatára.

²⁶ <http://tudatosvasarlo.hu/cikk/tavaszi-haztartaszoldites-okokorben>

<http://tudatosvasarlo.hu/okokorok%20tobb%20nagyvarosban>

2.2.3 Körforgó – Szelektív forgatag

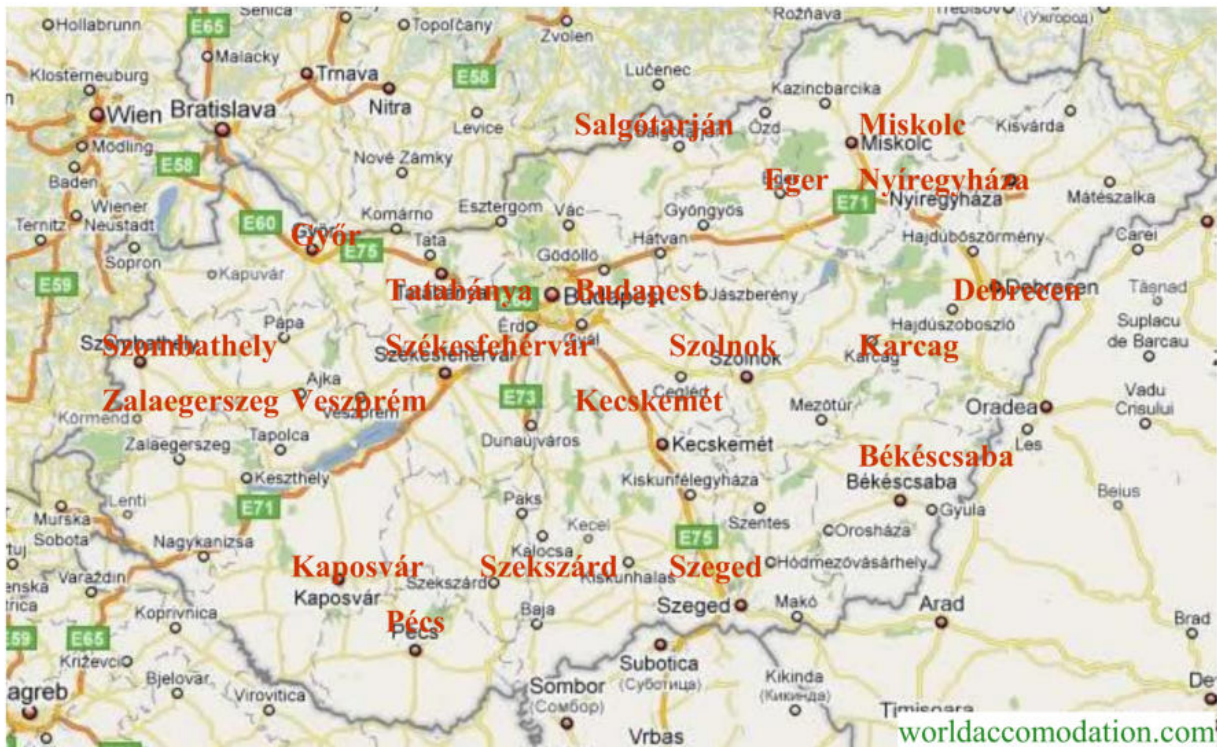
A projekt létrejötte és programja:

„Szeptember 15.-től az OHÜ (Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség) útjára indította a "Körforgó" c. szelektív forgatagát, amely 20 helyszínen - Budapest, Salgótarján, Eger, Miskolc, Debrecen, Nyíregyháza, Kecskemét, Szeged, Békéscsaba, Szolnok, Karcag, Tatabánya, Győr, Szombathely, Veszprém, Zalaegerszeg, Kaposvár, Pécs, Szekszárd Székesfehérvár -, változatos programokkal várta október 12.-ig az ott lakó gyerekeket és a kilátogató felnőtteket. Erre a rendezvényre az ÖKO-Pack Nonprofit Kft. is meghívást nyert, a "Hulladékból Termék" kis kiállítással. A nagyszínpadon délelőtt a "Lim-Lom mese" volt látható, délután pedig az "Alma Együttes" élő 1 órás műsora szórakoztatta a kisebbeket. Napközben, 10-17 óráig az ide szervezett osztályok, óvodák növendékei vehették birtokukba a teret. Kézműves sátorban, a gyerekek kreativitása alapján saját készítésű "ékszereket" alkothattak. Ugrálóvár és "Bungie Run" ahol a különböző színű tépőzáras kispárnákat kellett a megfelelő színre rakni, de persze a gyerekek derekára csatolt gumi ezt igyekezte megakadályozni.”²⁷

„A nap utolsó előtti népszerű száma a "Mobil csúszka" verseny volt, ahol egy iPhone 4-es mobil készüléket lehetett nyerni annak, aki legalább 5 db rossz készüléket hozott magával, és egy speciális eszközzel (sikálófa) a legtöbb pontszámot tudta összegyűjteni, a mobilok csúsztatásával. Nem kevés mobil készüléket sikerült így begyűjteni a rendezőknek! Úgyhogy az összes nyeremény készülék gazdára talált.”²⁸

²⁷ http://maesholnap.blog.hu/2012/10/08/korforgo_635

²⁸ http://maesholnap.blog.hu/2012/10/08/korforgo_635

A Körforgó helyszínei

Készítette: Pál Gabriella

„Az "IKSZ" (Italos Karton Egyesülés) bemutatta a kidobott italos kartonok újrahasznosításának a mikéntjét, illetve szemléletes módon ismertették a doboz összetevőit és újrahasznosítását. Egy mixerben a papírgyártás alapjait láthatták a gyerekek, mártott papír készítésének a folyamatában.”²⁹

A „Lim-Lom” mese: „Környezetóvó, interaktív bábos előadás a kisiskolás és óvodás korosztály számára. Egy 50 perces élő zenés közös játék keretében, mesés környezetbe ágyazva beszélgetünk a gyerekekkel a szelektív hulladékgyűjtés fontosságáról, tisztázzuk és megmagyarázzuk az ehhez kapcsolódó fogalmak jelentését és jelentőségét.

A Lim-Lom mese az Erdőben játszódik, amely az emberek a gondatlan viselkedése miatt már nem olyan tiszta, mint régen. Főhősei hulladékból készült 120-150cm magas marionett bábok (Papír Robi, Szatyor Aranka, Pityóka Pál, Bádóg Andor), akik a gyerekek segítségével keresik helyüket a Természet körforgásában. A közös éneklés és tánc során felcsendül saját

²⁹ http://maesholnap.blog.hu/2012/10/08/korforgo_635

szerzeményünk: a Kukaszín Dal, mely által könnyen, játékosan megtanulhatóak a szelektív kukák színei és használatának szabályai.”³⁰

„Az ÖKO-Pack "Hulladékból Termék" kis kiállításának a sátrában igen nyüzsgő élet volt egész nap, hiszen az idelátogató csoportok és osztályok egy rövid tárlatvezetésben átismételheték mindazt, amit a szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatosan már eddig is sejtettek vagy tudtak.”³¹

Én az ÖKO-Pack „Hulladékból Termék” kis kiállításán voltam tárlatvezető. Óvodás és kisiskolás csoportok mellett a járókelők is meglátogatták a kiállítást.

A Körforgó értékelése, tapasztalatok összegzése

A tárlatvezetés közben és után is azt tapasztaltam, hogy a látogatók nagyon érdeklődőek voltak, és egytől-egyig örültek az új információknak. Ez a projekt számomra azért mondható sikeresnek, mert olyan emberek is látták/láthatták a Körforgót, és a Körforgó keretében a „Hulladékból Termék” kiállítást, akik ezidáig még nem voltak „vevők” az ilyen jellegű információkra, de e projekt keretében „házhoz vittük” az információkat és sokan ezáltal nyitottak ezen információk felé.

Ezen a programon mindenki részt tudott venni kortól függetlenül, mindenki megtalálhatta és megtalálta a korosztályának megfelelő programot. A Körforgó látogatóinak megfigyeléséből látható, hogy minden korosztályban szükség van a környezeti nevelésre. Ebben a programban volt erre lehetőség. A Körforgó átfogó képet adott a lakosság ismereteiről környezeti kérdésekben. Ez a program országos szintű volt, így megmozgatta szinte a teljes lakosságot.

A kísérő pedagógusok szerint a játékok és a kiállítás motiválták a gyerekeket további tanulásra, szembesültek felelősségükkel környezetük iránt. A gyerekek a szelektív gyűjtésről, a tudatos vásárlásról tanultak, mélyültek az ezzel kapcsolatos ismereteik, nagyobb rálátást kaptak a problémákra, illetve a környezetvédelem fontosságának megértésére.

³⁰ http://www.okojatek.hu/index.php?page=kornyezetovo_babjatek

³¹ http://maesholnap.blog.hu/2012/10/08/korforgo_635

Emellett ebben a projektben nem csak a gyerekek tanultak, a felnőttek is használható ismereteket, gyakorlati tapasztalatot kaptak a mindennapi élethez.

2.3 Összegzett következtetések, megállapítások

Földünk lakossága egyre nő, lassan elpusztítjuk az élőhelyünket. Ennek lassítása, esetleg megakadályozása fontos feladat. Napjainkban egyetlen lehetőség erre a környezettudatosságra nevelés mindig és minden szinten. A legeredményesebben azonban ez mégis csak a gyerekek, diákok körében lehetséges. A jövő nemzedéke már most másként élhet és általuk a családjaik is, hiszen hazaviszik a látottakat, hallottakat. A hazai környezeti nevelés még csak bontogatja szárnyait, de már jelentős eredmények jelentek meg az iskolákban és magán kezdeményezések, egyesületek munkája kapcsán.

A bemutatott projektek lényege és erősségei:

A Hulladékkör projekt lényege: A környezettudatos élet lehetőségeit mutatja, leginkább a szelektív hulladékgyűjtéssel megismertette az ország öt nagyvárosából és a városokat körülvevő településekből érkezett általános-, és középiskolás osztályoknak.

A Hulladékkör projekt erőssége: Interaktívan tanítja az felnövekvő nemzedéket a környezettudatos életre.

Az ÖkoKör - Háztartászöldítő program lényege: A környezettudatos élet lehetőségeit mutatja be a felnőtt lakosság számára néhány nagyvárosban és a nagyvárosokat körülvevő települések lakói számára.

Az ÖkoKör - Háztartászöldítő program erőssége: A környezettudatos mindennapi élethez ad tippeket, ötleteket, javaslatokat.

A Körforgó - Szelektív forgatag lényege: Játékokkal és programokkal mutatja be a környezettudatos élet lehetőségeit minden korosztály számára.

A Körforgó - Szelektív forgatag erőssége: Országos szinten megmozgatta a lakosságot, bemutatva a környezettudatos élet lehetőségeit kicsiknek és nagyoknak egyaránt.

2012-ben sokan sokat tettek a környezettudatos élet lehetőségeinek ismertetésére. Az említett programok szemmel láthatólag és „kézzel foghatóan” előbbre viszik a környezeti nevelés ügyét, és eredményeik mutatják, hogy igenis szükség van az ilyen és ezekhez hasonló projektekre. Ezen jó példák alapján lehet és kell tovább lépni! Erre mindannyiunknak nagy szüksége van nem csak Földünk, hanem környezetünk, saját magunk érdekében is.

Irodalomjegyzék:

1. Kiss Ferenc - Zsiros Anita: A környezeti neveléstől a globális nevelésig Oktatási segédanyag 2006. (A környezeti nevelés Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében című könyv alapján (Szerk.: Kuknyó János) MPKKI, Nyíregyháza. 2006.)

Felhasznált oldalak: 3. oldal, 5. oldal, 6. oldal

2. Kuknyó János (szerk.): A környezeti nevelés Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében MPKKI, Nyíregyháza. 2006. 370 K 90

3. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia 2003/2009

http://mkne.hu/NKNS_uj/layout/NKNS_layout.pdf

letöltve: 2012. február 19. 16:30

Felhasznált oldalak: 20. oldal, 36. oldal

4. Czippán Katalin - Victor András - Mathias Anna. szerk. Segédlet az iskolák környezeti nevelési programjának elkészítéséhez. Oktatási Minisztérium. Budapest. 2004.

http://www.okm.gov.hu/letolt/kozokt/knmp_kezirat10.pdf

letöltve: 2012. február 21. 18:29

Felhasznált oldal: 6. oldal

5. Czippán Katalin - Kraiciné Szokoly Mária: Fenntartható fogyasztás a nem-formális és az informális tanulás világában in Corvinus Egyetem által vezetett, „Fenntartható fogyasztás, termelés és kommunikáció” című projekt kutatóinak tanulmányaiból. Budapest. 2011.

Felhasznált oldal: 3. oldal

6. <http://mkne.hu/projektek.php?projekt=19>

7. <http://www.humusz.hu/nullahulladek/civilek/nulla-hulladek-elmeirol/4629>
8. <http://zofi.hu/projektek/magdi>
9. http://hulladekkor.hu/site/az_elozenyekrol
10. http://hulladekkor.hu/site/a_projektrol
11. <http://okofitnesz.hu/okokorok>
12. <http://tudatosvasarlo.hu/cikk/konnyed-es-siker-es-életmodzoldites-okokorokkal>
13. <http://tudatosvasarlo.hu/cikk/tavaszi-haztartaszoldites-okokorben>,
<http://tudatosvasarlo.hu/okokorok%20tobb%20nagyvarosban>
14. http://maesholnap.blog.hu/2012/10/08/korforgo_635
15. http://www.okojatek.hu/index.php?page=kornyezetovo_babjatek